

Bemærkninger til forslaget

Ytringsfriheden hører blandt de grundlæggende frihedsrettigheder. Ytringsfrihed skal sikre den alsidige oplysning og offentlige debat, som er nødvendige forudsætninger for demokratisk kontrol. De offentlige myndigheders virksomhed er principielt under demokratisk kontrol, men hvis ikke offentligt ansatte har adgang til at deltage i den offentlige debat med oplysninger og meningstilkendegivelser, er mulighederne for alsidig information og demokratisk kontrol alvorligt begrænsede. Den offentlige sektor bliver let et lukket kredsløb, hvis ikke de ansatte kan deltage i samfundsdebatten om de forhold, som de i kraft af erfaringerne fra deres arbejde har særlig indsigt i. En demokratisk proces forudsætter, at der er noget at vælge imellem og et grundlag at vælge på, og det er derfor forkasteligt, såfremt en stor del af befolkningen får lukket munden om det, de har mest forstand på. En demokratisk proces forudsætter også, at magtudøvelsen til enhver tid kan kontrolleres.

Det er klart, at ansatte, der udtaler sig på den offentlige myndigheds vegne må holde sig inden for de beføjelser, som ledelsen har angivet. Offentligt ansattes ytringsfrihed angår de ansattes ret til at udtale sig på egne vegne.

Forslaget til folketingsbeslutning skal ses på baggrund af, at de nugældende grænser for ytringsfriheden er meget uklare. Derfor er det nødvendigt at fastslå: udgangspunktet er ytringsfrihed, og begrænsninger kan kun ske ved klare lovbestemmelser.

Ifølge det responsum af 11. januar 1980, som professor Bent Christensen har udarbejdet på foranledning af finansministeren, er der i gældende ret begrænsninger i offentligt ansattes ytringsfrihed ikke blot i medfør af lovregler om tavshedspligt o.l., men også i medfør af »forholdets natur«. Både for de offentligt ansatte og for offentligheden er det højst utilfredsstillende, at retsreglerne på et så væsentligt område bliver udledt af »forholdets natur«.

Det må efter forslagsstillernes opfattelse klart være et folketingsanliggende at fastsætte de grænser, der skal gælde for ytringsfriheden. Der kan

henvises til, at i Sverige gælder en grundlovsikret ytringsfrihed også for offentligt ansatte vedrørende forhold, de har kendskab til fra deres arbejde (jfr. regeringsreformen fra 1974). Ifølge den svenske grundlov kan ytringsfriheden kun begrænses af hensyn til særlige opregnede beskyttelsesinteresser, og det kan kun ske gennem lovbestemmelser. Begrænsningerne i offentligt ansattes ytringsfrihed i Sverige er nu samlede i sekretesslagen, der detaljeret angiver, for hvilke oplysningstyper der gælder tavshedspligt. Sekretesslagen, der indeholder 129 paragraffer trådte i kraft 1. januar 1981.

Efter forslagsstillernes opfattelse er det ønskeligt, at der ved førstkommande grundlovsrevision sker en sikring af den materielle ytringsfrihed i det mindste i samme omfang som i den svenske grundlov fra 1974. En sikring af offentligt ansattes ytringsfrihed kan imidlertid ikke udsættes på ubestemt tid. Derfor foreslås, at det i lovgivningen fastslås, at offentligt ansatte har ytringsfrihed, og at begrænsninger i ytringsfriheden kun gælder, hvor dette er fastslået ved særlige lovregler. Efter forslagsstillernes opfattelse må det foretrækkes, at det sker ved en særlig lov om offentligt ansattes ytringsfrihed, men det kan også ske i forbindelse med anden lovgivning (f. eks. i forbindelse med offentlighedsloven, en kommende forvaltningslov eller en evt. lov om tavshedspligt).

I forslaget til folketingsbeslutning henvises til de grænser for ytringsfriheden, der er fastslået i lovregler (om tavshedspligt, injurier o. l.). Det betyder ikke, at de nugældende regler om tavshedspligt er tilfredsstillende. Disse regler er dels alt for uklare, dels er der i for høj grad tavshedspligt om samfundsmæssige forhold. Det er ønskeligt, at lovgivningen detaljeret angiver, hvilke oplysninger der er undergivet tavshedspligt, således at grænserne for ytringsfriheden bliver så klare og præcise, at der kun efterlades ringe fortolkningstvivel.

Den svenske sekretesslag lever op til disse krav og kan for så vidt være et eksempel til efterfølgelse. Forslagsstillerne ønsker imidlertid at afvente resultatet af arbejdet i det tavshedspligtsudvalg, som regeringen tog initiativ til at nedsætte i forbin-